

UMEÅ UNIVERSITET

The background of the cover is an abstract, textured composition of colors. It features a mix of deep blues, vibrant greens, and warm oranges, with some areas appearing more saturated and others more translucent, creating a sense of depth and movement. The colors are layered and blended, giving it a painterly or marbled appearance.

ARBETSTERAPEUTISKA INSATSER OCH DESS BETYDELSE FÖR INTAGNA PÅ STRAFFRÄTTSLIGA INSTITUTIONER

En litteraturöversikt

Anna Israelsson och Alexandra Lagerhjelm

Examensarbete, 15 hp

Institutionen för samhällsmedicin och rehabilitering, Arbetsterapi

Vt 2018

Arbeterapeutiska insatser och dess betydelse för intagna på straffrättsliga institutioner – En litteraturöversikt

Occupational therapy interventions and their significance for those admitted to criminal institutions

Handledare: Maria Lindström

UMEÅ UNIVERSITET

Institutionen för samhällsmedicin och rehabilitering, Arbetsterapi

Examensarbete, 15 hp

Anna Israelsson

Alexandra Lagerhjelm

Abstrakt

Att vara berövad sin frihet och sina valmöjligheter kan få stora konsekvenser i en individs hälsa och livssituation. Intagna riskerar att, efter avtjänat straff, släppas ut i samhället med begränsad förmåga att fungera självständigt, försämrat hälsotillstånd och med hög återfallsrisk. Ett aktivitetsvetenskapligt perspektiv är användbart för att förstå och utveckla interventioner som syftar till att upprätthålla och utveckla förmågor i det dagliga livet och utvecklandet av roller för att stödja framgångsrik återgång i samhället. Syftet med studien var att beskriva arbetsterapeutiska insatser och dess betydelse för intagna på straffrättsliga institutioner. En litteraturöversikt valdes och sökningar genomfördes i databaserna Web of Science, Cinahl, PubMed, Amed, Socindex och Academic Search Elite. Sju artiklar inkluderades för kvalitetsgranskning och analys. Resultatet visade en variation av interventioner där fokus låg på den generella livssituation de intagna befann sig i alternativt aktuell målgrupps specifika problematik. Gemensamt, inom samtliga instanser, var behovet av att öva upp sociala och kommunikativa förmågor. Viktiga betydelser som framkom var att intagna hade möjlighet till visst självbestämmande och att aktiviteter hade ett tydligt syfte för att upplevas som meningsfulla och terapeutiska. Studien visade att trots restriktioner till följd av säkerhetsaspekter, är det möjligt att genomföra klientcentrerade interventioner som har en positiv inverkan på intagnas hälsa, beteenden, självkänsla och utförandekapacitet. Arbetsterapeuten har en viktig roll i det rehabiliterande arbetet för att motverka kriminellt beteende och erbjuda redskap som underlättar övergången till samhället och minskar risken för återfall.

Sökord: occupational deprivation, occupational enrichment, anstalt, rättspsykiatri

Bakgrund

Att vara berövad sin frihet kan få stora konsekvenser i en individs personliga, miljö- och aktivitetsrelaterade situation, på grund av restriktioner och säkerhetsaspekter på anstalter (Whiteford, 2010). Det är en livsförändrande erfarenhet som, för vissa, kan innebära regelbunden tillgång till mat, säng, skydd, sjukvård (Farnworth & Muñoz, 2009) och möjlighet till utbildning (Stephan, 2008). För andra kan det innebära ökad kunskap om brott och kriminella relationer (Morenoff & Harding, 2014) eller utsatthet för våld, övergrepp och psykisk ohälsa (Human Rights Watch, 2003). För samtliga innebär det berövande av frihet och val (Farnworth & Muñoz, 2009).

Att vara berövad sin frihet på grund av straffrättslig lagöverträdelse kan leda till fysiska hälsoproblem (United Nations Office on Drugs and Crimes & World Health Organization, 2013). Prevalensen för sjukdomar som HIV, tuberkulos, en del typer av cancer samt hjärt- och kärlsjukdomar är högre inom fängelsepopulationen än i övriga samhället. Även psykisk ohälsa förekommer oftare hos intagna. Vidare framkom att dessa hälsorisker förvärras av de ohälsosamma förhållanden som råder på anstalter, såsom brist på ljus och frisk luft, överbefolkning, bristfällig kost, våld och bristande hygien. Det finns studier som styrker att även berövandet av sysselsättning påverkar individers hälsa, välbefinnande och risk för återfall (Hocking, 2012; Whiteford, 1997).

Termen 'prisoniserande' används för att beskriva den process intagna integrerar inom fängelsekulturer och innebär att de utvecklar specifika vanor för att hantera frihetsberövandet (Farnworth & Muñoz, 2009). Det syftar till när intagna börjar känna sig otillfredsställda, rastlösa och beroende av andra, vilket påverkar deras beteende (Farnworth, Nikitin & Fossey, 2004). Effekten av detta blir att intagna, efter avtjänat straff, riskerar att släppas ut i samhället, med begränsad förmåga att fungera självständigt (Drakulich, Crutchfield, Matsueda & Rose, 2012; Kupers, 2008; Whiteford, 1995).

När det gäller påverkan i aktivitetsmönster och delaktighet kan koncept som 'occupational deprivation' och 'occupational enrichment', inom aktivitetsvetenskap (Farnworth, Muñoz, Anthony, William & Kenneth, 2009), erbjuda användbara ramar för att förstå komplexiteten av frihetsberövande och dess effekt på intagna över tid, påverkan på vanor, rutiner och de roller som är nödvändiga för ett fungerande samhällsliv. Aktivitetsvetenskapligt perspektiv (Farnworth, Muñoz, Anthony, William & Kenneth, 2009) är även användbart för interventioner som syftar

till att upprätthålla och utveckla förmågor i det dagliga livet och utvecklandet av roller för att stödja framgångsrik övergång till samhället. Dock understryks behovet av att, efter insatta interventioner, fastställa uppnådda effekter.

En djupare innebörd av begreppen ges av olika forskare inom aktivitetsvetenskap. 'Occupational deprivation' syftar till (Whiteford, 2010) när människor inte har möjlighet till behövda eller meningsfulla aktiviteter och därigenom delaktighet i samhället. Orsakerna till 'occupational deprivation' kan vara yttre omständigheter som strukturella, kulturella, sociala eller ekonomiska och kan exempelvis gälla geografisk isolering eller frihetsberövande. Brist på, eller avsaknad av, behövd eller meningsfull aktivitet och delaktighet kan försvåra rehabiliteringen och påverka övergång till samhället efter verkställigheten. 'Occupational enrichment' definieras av Molineux och Whiteford (1999) som avsiktlig manipulation av miljöer för att underlätta och stödja engagemang i en rad aktiviteter som är förenliga med dem som individen normalt utför. Definitionen innefattar komplexiteten i de sociala, fysiska och kulturella miljöer var i människor engagerar sig i aktiviteter, samt de faktorer som påverkar de aktiviteter en individ normalt utför, exempelvis kronologisk- och utvecklingsålder samt hälsostatus.

Villkoren för intagna har förändrats avsevärt det senaste århundradet mot en mer vårdande inriktning. Trots det är moderna fängelser fortfarande miljöer som utsätter intagna för 'occupational deprivation' (Molineux & Whiteford, 1999) eller 'occupational alienation', vilket innebär att personer upplever dagligt liv som meningslöst och resulterar i repetitivt beteende utan möjlighet till val, kontroll, beslutstagande eller kreativitet (Townsend & Wilcock, 2004). Den fullständiga effekten av detta och dess följder är fortfarande oklara. 'Occupational enrichment' har föreslagits som ett sätt att bemöta 'occupational deprivation' på anstalter och som möjlig teoretisk grund för framtida utveckling av rättspolitik (Molineux & Whiteford, 1999).

Definitioner rörande olika begrepp som används världen över inom fältet är vitt skilda, varför författarna valt att förhålla sig till och använda 'straffrättslig institution' som samlingsnamn för anstalt, ungdomsanstalt och rättspsykiatri. 'Intagen' beskriver, i detta fall, de som avtjänar sin verkställighet på nämnda instanser. 'Verkställighet' definieras som tvångsåtgärd i överensstämmelse med dom och avser, i detta fall, intagning på nämnda instanser.

Enligt de Förenta Nationernas (1990) grundläggande principer för behandling av fångar ska de ha tillgång till den hälso- och sjukvård som erbjuds i landet utan diskrimination på grund av

deras rättsliga situation. Världshälsoorganisationen (WHO) (2018) rekommenderar att ökade ansträngningar görs för att försäkra hälsofrämjande arbete på anstalter, vilka beskrivs enligt följande: likvärdig hälso- och sjukvård som erbjuds i landet, att hälsorisker reduceras till ett minimum och att varje intagens värde och mänskliga rättigheter är respekterade.

Enligt World Prison Population List (Walmsley, 2016) hålls mer än 10.35 miljoner människor i straffrättsliga institutioner världen över, antingen som häktade eller dömda. Sedan år 2000 har antalet vuxit med nästan 20%, men skillnaderna mellan kontinenterna är stora och det finns variationer inom dem. Den snabba ökningen av antal intagna skapar utmaningar för samhällen världen över såsom överbefolkade anstalter, bristande hälso- och sjukvård samt ökad population av intagna med särskilda behov. För de intagna kan risker efter frigivning innebära bland annat socialt utanförskap, en obehörighet till välfärd, studielån, bostad och arbete (Muñoz, Farnworth & Dieleman, 2016). I USA har dessa utmaningar visats kunna leda till återfall, beroende, hemlöshet, självmord och till kostnader för enskilda individer, familjer och samhällen. Det kan även finnas bakomliggande orsaker till kriminalitet såsom fattigdom, beroende, rasism, bristande utbildning och arbetslöshet (Muñoz, Farnworth & Dieleman, 2016).

Det finns begränsad evidens av arbetsterapeutiska insatser på anstalter och därmed ett behov av att undersöka effekter av dessa, inte minst vilka minskade kostnader som kommer av framgångsrik återanpassning till samhället för intagna (Muñoz, Farnworth & Dieleman, 2016). Arbetsterapi ska verka klientcentrerat och främja hälsa och välbefinnande genom aktivitet. Arbetsterapeuter arbetar för att möjliggöra delaktighet i vardagliga aktiviteter. Resultat uppnås genom att arbeta för att förbättra människors förmåga att engagera sig i de aktiviteter de behöver, vill eller förväntas utföra, alternativt genom att anpassa aktiviteten eller förändra miljön för att bättre kunna stödja individers aktivitetsengagemang (World Federation of Occupational Therapists [WFOT], 2012).

Det finns ett tydligt samband mellan positiva upplevelser av aktivitet, hälsa och välbefinnande (Eklund, Gunnarsson och Leufstadius, 2010). Grad av tillfredsställelse, mening och upplevt värde är huvudfaktorer för hur aktiviteten upplevs och dess effekt på hälsan och välbefinnandet. Hur aktiviteterna upplevs av deltagarna måste därför vara av primärt fokus i aktivitetsbaserad rehabilitering. Möjligheten att engageras i aktivitet kan försvåras vid psykiatriska symtom och måste beaktas.

Människan definierar sig ofta utifrån internaliserade roller, vilket innebär att ta på sig en roll och det agerande som hör till den specifika rollen (Taylor, 2017). Agerandet involverar samhörighet med andra utifrån förväntat beteende. Personer väljer även själva att börja eller lämna roller, vilket är ett komplext fenomen och påverkar personens identitet, relationen till andra och ens livsstil. Som intagen på anstalt kan möjligheten att ta sig an olika roller vara bristfällig, på grund av en restriktiv miljö. En av de viktigaste delarna för intagnas välmående är regelbundna familjebesök. (Woodall, Dixey, Green & Newell, 2009). Utan betydande roller kan känsla av förlorad identitet, mening och struktur i dagligt liv uppstå (Taylor, 2017).

Ett arbetsterapeutiskt synsätt på människans förändringsprocesser beskrivs av Taylor (2017) som menar att en enda intern eller extern komponent kan bidra till en förändring. En förändring i viljekraft, vanebildning, utförandekapacitet eller miljö kan resultera i förändring av tankar, känslor och utförande, vilket kan leda till en förändrad aktivitetsidentitet. Taylor (2017) definierar aktivitetsidentitet som den man upplever sig vara samt önskar att bli, genom ens bakgrund och erfarenhet av delaktighet i aktivitet. Personer kan utveckla aktivitetsmönster eller intressen som är socialt oacceptabla, såsom kriminellt beteende. För att kunna lämna sin kriminella livsstil menar Brottsförebyggande Rådet (2017) att det är viktigt att få hjälp att ändra inställningen till den egna kriminella identiteten samt förändra värderingar kring brott.

Det finns ett samband mellan kognitiva processer som omfattar attityder, rationaliseringar och föreställningar om sig själv, andra och samhället, och ihållande kriminella karriärer, vilket konstaterats upprepade gånger (Kriminalvården, 2017). I en publikation från Kriminalvården 'Att bryta en kriminell livsstil' sidnummer 6 går att läsa:

"En "kognitiv transformation" som fokuserar på den kognitiva omstruktureringen av gärningsmannens bild av sig själv och dennes sociala omgivning kan behövas för att sådana förändringar ska ske".

Sammanfattningsvis ökar antalet intagna på anstalter i stora delar av världen. Fysiska och psykiska hälsoproblem inom fängelsepopulationen är vanligt förekommande. Ett annat problem som framkommit är återfall i brott efter frigivning. En möjlig orsak till både hälsoproblemen och återfallsprevalensen kan vara 'occupational deprivation', vilket är ett problem på många anstalter och motverkar rehabilitering av intagna. 'Occupational enrichment' har föreslagits som ett sätt att bemöta 'occupational deprivation'. Perspektivet är användbart för interventioner som syftar till att upprätthålla och utveckla förmågor i det dagliga livet och utvecklandet av roller för att stödja framgångsrik övergång till samhället. Det finns ett behov av att fastställa betydelse av

rehabiliteringsinterventioner. Författarna till föreliggande studie har därför valt att kartlägga arbetsterapeutiska interventioner och dess betydelse för de intagna på anstalter världen över.

Syftet med studien var att beskriva arbetsterapeutiska insatser och dess betydelse för intagna på straffrättsliga institutioner.

Metod

För att besvara studiens syfte och få en översikt över hur arbetsterapi fungerar och kan användas inom straffrättsliga institutioner samt ge vetenskapligt stöd för att påvisa behov och effekt av arbetsterapi inom området, valdes en forskningsöversikt. Forskningsöversikt är en kombinatorisk översikt, med avsikt att beskriva, summera och integrera resultat ur aktuella studier (Backman, 2015).

Sökvägar och urval

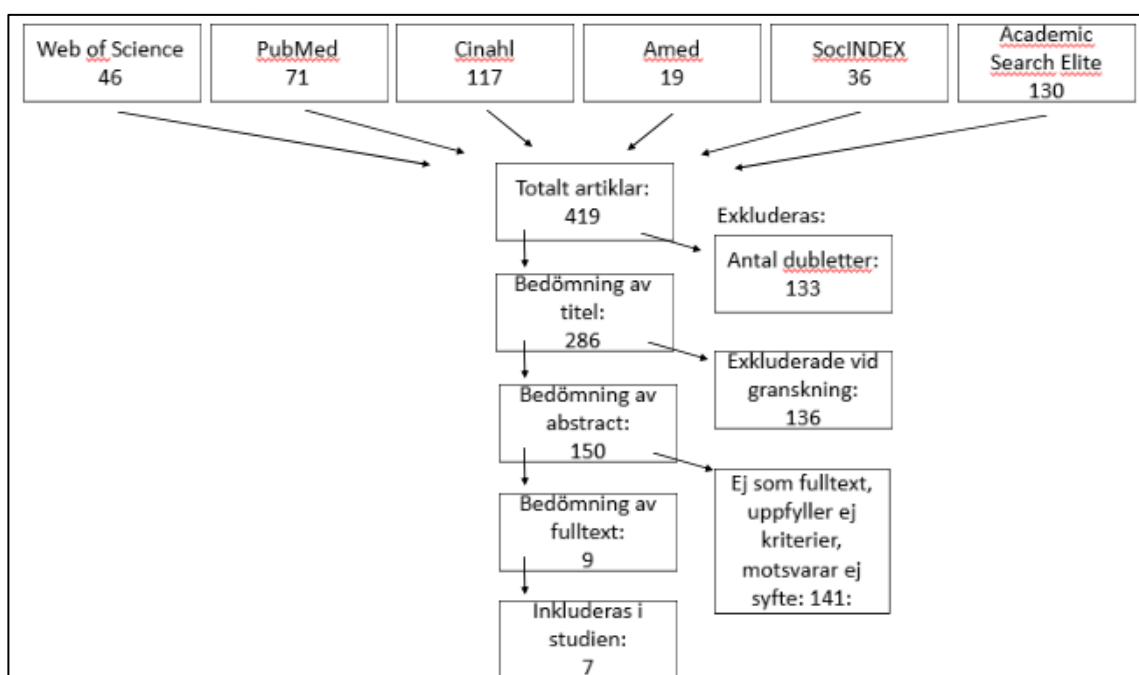
Litteratursökning gjordes genom databassökning och manuell sökning. Databassökning utfördes av författarna själva samt med hjälp av bibliotekarie, i sex olika databaser: Web of Science, Cinahl, PubMed, Socindex, Amed och Academic Search Elite (Forsberg & Wengström, 2016). Manuell sökning gjordes sedan löpande genom att studera referenslistor i relevanta artiklar, men den genererade inga artiklar som uppfyllde inklusionskriterierna utöver databassökningen.

Utifrån syftet identifierades initialt sökord där författarna sedan kompletterade med synonymer på sökord från relevanta artiklar. Ett antal synonymer inkluderades för att begrepp har visat sig skilja mellan länder samt över tid. Följande sökord användes; criminal, prison, prisoner, incarceration, penal institution, jail, penitentiary, imprisonment, criminal justice setting, criminal justice system, offender och offenders.

Som söktrådar användes: Occupational therapy AND (Prison OR Prisoner OR Incarceration OR Penal institution OR Jail OR Penitentiary OR Imprisonment OR Criminal Justice Setting OR Criminal Justice System OR Criminals OR Criminal OR Offender OR Offenders).

Inklusionskriterier var att artiklarna skulle vara skrivna på engelska, innefatta arbetsterapi i någon mån, vara sakkunnigt granskade, med kvalitativ ansats samt publicerade mellan 1998 - 2018. Artiklar som inte innefattade arbetsterapi i någon mån exkluderades.

Utifrån de artiklar databassökningarna genererade skedde urvalet genom att artiklarna sammanställdes, rubriker lästes och de som redan i detta stadiet inte motsvarade studiens syfte uteslöts. Därefter lästes abstract för att avgöra om artiklarna skulle läsas i sin helhet eller kunde uteslutas i detta skede. De artiklar som kvarstod lästes i sin helhet och matchades mot inklusionskriterierna. De sju artiklar som kvarstod (Tabell 1, se bilaga 1) lästes i sin helhet individuellt och diskuterades sedan gemensamt. Urvalsprocessen redovisas även som modell (se Figur 1).

Figur 1. Flödesschema över urvalsprocessen.

Analys

Artiklarna kvalitetsgranskades utifrån granskningsmall för kvalitativa studier som beskrivs av Forsberg och Wengström (2016). Huvudsakligen har följande granskats: syfte, patientkaraktäristika, kontext, etiskt resonemang, urval, metod, giltighet, kommunikerbarhet och huvudfynd utifrån granskningsmall. Utifrån hur väl frågorna i granskningsmallen kunde besvaras, värderades artiklarnas kvalitet. Därefter gjordes en individuell helhetsbedömning av varje artikel där författarna tillsammans diskuterade artiklarna. Artiklar med hög kvalitet innehöll etiskt resonemang, tydlig och väl beskriven metod och dataanalys. Inga artiklar bedömdes vara av medelhög kvalitet. Två av artiklarna bedömdes vara av låg kvalitet, främst på grund av att målgruppens perspektiv beskrevs utifrån personalens observationer och bedömningar samt att

studierna var av beskrivande karaktär, ej prövande. Normalt utesluts studier av låg kvalitet, dock har dessa inkluderats på grund av begränsad tillgång till högkvalitativa studier.

Den fortsatta analysen gjordes i två delar. Den första innefattade en kartläggning av de interventioner som redovisats i studierna. Interventionerna i de undersökta studierna kategoriseras utifrån Occupational Therapy Intervention Process Model (OTIPM) (Fisher, 2009), som beskrivs enligt följande:

- Aktivitetsträning – för att återfå eller framställa aktivitetsförmåga hos personer som aldrig haft eller förlorat sin förmåga att utföra dagliga aktiviteter.
- Förbättring av personliga faktorer – att återfå eller utveckla personliga faktorer hos klienten genom aktivitet.
- Pedagogisk modell – en aktivitetsbaserad undervisning i grupp, där det finns möjlighet till diskussion och reflektion över aktiviteter i det dagliga livet.
- Kompensatorisk modell – att lära ut kompensatoriska/alternativa sätt att utföra aktiviteter, anpassa fysisk eller social miljö alternativt förskriva hjälpmedel. (Fisher, 2009).

I andra delen av resultatet, som belyste betydelsen av interventionerna, analyserades utifrån kvalitativ innehållsanalys för att identifiera mönster, likheter och skillnader, där målet är att beskriva specifika fenomen och besvara syftet med studien (Forsberg & Wengström, 2016).

Den kvalitativa innehållsanalysen gjordes separat av respektive författare under processens första skede. Efter att meningsbärande enheter hade lyfts ut och kodats diskuterades huruvida koderna hade samstämmighet mellan författarna, speglade innehållet i studierna och besvarade syftet med föreliggande litteraturöversikt. Därefter sammanfördes koder med liknande innebörd till subkategorier följt av kategorier som redovisas i del 2 av resultatet.

Etiska överväganden

Relevant forskningsetik för studien och det författarna beaktat är att samtliga studier har genomförts enligt grundläggande etiska principer. Författarna valde att endast inkludera artiklar som har genomgått en forskningsetisk prövning av etisk kommitté alternativt att forskarna redovisat noggranna etiska överväganden (Forsberg & Wengström, 2016). Ett inklusionskrav var att studierna skulle vara sakkunnigt granskade. Författarna har tagit hänsyn till forskningsetiska aspekter genom att redovisa resultat oavsett om det styrker behovet av arbetsterapi eller inte.

Resultat

Artiklarna som analyserats presenteras i en SPICE-tabell, dock undantaget C, se bilaga 2.

Resultatet redovisas sedan i två delar, i första delen presenteras de olika typerna av interventioner som prövats i de ingående studierna. I andra delen redovisas den kvalitativa analysen gällande vad i interventionerna som varit betydande och vilken betydelse det fått för de intagnas liv.

Resultat av kvalitetsgranskningen beskriven av Forsberg och Wengström (2016) presenteras i tabell 3, se bilaga 3. I andra delen av resultatet refereras studierna enligt numreringen i tabell 4.

Del 1 - Presentation av interventionerna

Interventionerna presenteras i första delen genom en tabell som redogör för insats och interventionstyp (se tabell 4), därefter ges en djupare beskrivning i löptext. För indelning av de olika interventionstyperna har författarna utgått utifrån OTIPM (Fisher, 2009). Utifrån modellen bedömdes fem av de undersökta studierna innefatta aktivitetsträning och fyra pedagogiska interventioner, medan endast en innefattade kompensatorisk intervention. Förbättring av personliga faktorer ingick i fem av studierna och syftade främst till utvecklandet av sociala förmågor. I två av studierna (1 och 7) var det svårt att utröna hur stor del arbetsterapeutens roll spelade i arbetet med de intagna. Målgrupperna var ungdomar på ungdomsanstalt, rättspsykiatriska patienter (män och kvinnor), kvinnor med missbruksproblematik på anstalt och långtidsintagna män på anstalt. Det fanns således stora skillnader i ålder (14–64), problematik samt eventuell sjukdomsbild.

Tabell 4. Presentation av ingående interventionstyp för respektive studie

Studie	Författare, Årtal	Insats	Interventionstyp
1	Craik et al, 2010	Arbetssterapi inom en rättspsykiatrisk enhet	Framgår ej (Arbets terapeutens roll i studien är otydlig)
2	Stelter & Whisner, 2007	Opportunities Promoting Self-Responsibility	Aktivitetsträning Pedagogisk Förbättring av personliga faktorer
3	Crabtree, Ohm, Wall & Ray, 2016	Informal Education Program	Aktivitetsträning Pedagogisk Förbättring av personliga faktorer
4	Shea & Siu, 2016	Occupational Therapy Training Program	Aktivitetsträning Förbättring av personliga faktorer
5	Tayar, 2004	Substance Abuse Relapse Prevention Programme	Aktivitetsträning Pedagogisk Förbättring av personliga faktorer
6	Wiglesworth & Farnworth, 2016	Sensoriskt rum	Kompensatorisk Förbättring av personliga faktorer
7	Stewart & Craik, 2007	Arbetssterapi inom två rättspsykiatriska enheter	Aktivitetsträning Pedagogisk (Arbets terapeutens roll i studien är otydlig)

Nedan presenteras en sammanställd beskrivning av de interventioner som redovisas i studierna.

1. A qualitative study of service user experiences of occupation in forensic mental health
(Craik et al, 2010)

Arbetssterapin gavs genom organiserade sammankomster. De intagna hade möjlighet att engagera sig i en variation av aktiviteter, som utbildning, data, musik, gym och arbetsrehabilitering. Arbets terapeutens roll är oklar i redovisad studie, både i vilka aktiviteter en arbets terapeut närvarar och vilka insatser som utfördes. Däremot framgick bristande tillgång till arbets terapeuter och övrig personal, vilket skapade långa väntetider för intagna att delta i aktiviteter. Det fanns ett behov av mer realistisk och relevant rehabilitering för att erhålla kvalifikationer och förmågor som skulle gynna dem för ett liv efter verkställigheten. Även ökad möjlighet till individuell behandling föreslogs för ett mer personcentrerat förhållningssätt och en positiv utveckling av arbets terapiprogrammet.

2. Building Responsibility for Self Through Meaningful Roles: Occupational Adaptation Theory Applied in Forensic Psychiatry (Stelter & Whisner, 2007)

Arbeterapiprogrammet genomfördes vid en rättspsykiatrisk enhet och ämnade utveckla de intagnas förmåga till eget ansvar genom meningsfulla roller samt främja social delaktighet och därmed minska risken för återfall. Detta skulle nås genom att utveckla de intagnas förmågor inom en arbetsroll där varje nivå innefattade sociala förmågor, tekniska kunskaper, beteenden och grad av självständighet. De intagna placerades i tre olika terapeutiska arbetsgrupper: 'The Handmade Papermaking Crew', 'the Leathercraft Crew', och 'the Ceramic Craft Crew' som samtliga erbjöd möjlighet att avancera genom olika nivåer; 'Trainee', 'Apprentice' och 'Master Craftsman'. Som tillägg inleddes ett samarbete med ett vårdhem. Personalen på vårdhemmet uppmärksammade de boende som fick bristfällig uppmärksamhet kring högtider och födelsedagar och skickade önskemål på gåvor till arbetsterapiprogrammet. Dessa önskemål vidarebefordrades till programmets deltagare, som i sin tur fick välja ut de produkter de ville tillverka, vilket gav mening till yrkesrollerna. De boende på vårdhemmet skickade tackkort till deltagarna, vilket bidrog till en positiv koppling till samhället. Det som kunde observeras efter tre månader var att deltagarna hade utvecklats tekniskt, beteendemässigt, socialt och i sitt sätt att i en stegrande grad arbeta självständigt med arbetsuppgifter. Deltagarnas uttryck indikerade även en förbättring i behandlingsengagemang och personlig upplevelse av effektivitet, produktivitet samt tillfredsställelse över sig själv och av andra.

3. Evaluation of a Prison Occupational Therapy Informal Education Program: A Pilot Study (Crabtree, Ohm, Wall & Ray, 2016)

Programmet genomfördes på en anstalt för män som en del av 'Occupational Therapy Community Living Skills' vars syfte var att hjälpa intagna som avtjänat ett längre fängelsestraff (minst tio år) att förberedas för övergång till samhället. I studien genomfördes interventionerna av arbetsterapeutstudenter. I studien begränsades antalet deltagare till tolv för att tidsmässigt ha möjlighet till sessioner individuellt såväl som i grupp, i formella och informella träffar. Tidpunkt för träffarna anpassades efter institutionens krav. Programmet erbjöd träffar med olika teman som belyste teknologi, socialisation, ekonomi, arbete, hälsa och utbildning. Temana diskuterades och olika övningar genomfördes, till exempel rollspel i jobbintervju- eller dejtningssituationer, skötsel av hushåll och privatekonomi. Rollspel uttalades frekvent av de intagna som användbart för att undersöka och öva på situationer som kan komma att bli svåra vid övergång till samhället. De intagna uppmanades att ställa frågor och dela erfarenheter från både före och efter verkställigheten, vilket ofta skapade möjlighet till oplanerad diskussion. Skriftlig information

lämnades ut under programmet och kunde innefatta instruktioner om hur till exempel bankärenden utförs. Under de individuella tillfällena fanns möjlighet att täcka mer specifik information utifrån behov/intresse från varje enskild deltagare. Inofficiella träffar inkluderade gemensam lunch, där arbetsterapeutstudenter och intagna åt tillsammans, vilket gav möjlighet till mer avslappnad social interaktion.

4. Engagement in Play Activities as a Means for Youth in Detention to Acquire Life Skills.

(Shea & Siu, 2016)

Programmet genomfördes på en ungdomsanstalt, där lekaktiviteter användes för att förvärva olika livsförberedande färdigheter. En gruppträff hölls varje vecka för ungdomarna. De engagerades i utvecklingsmässigt lämpliga lekaktiviteter, såsom hantverk, interaktiva aktiviteter och spel med regler. Lekaktiviteterna innefattade särskilda livsförberedande färdigheter (Helfrich et al., 2006) som är kända för att utveckla självförtroende i ungdomsfrågor som; yrkesförberedande praktik, kommunikation, ta hand om sig själv och hur man får tillgång till samhällstjänster. Grupperna (Shea & Siu, 2016) leddes av arbetsterapeuter och varje session innefattade (1) en social uppvärmningslek, (2) kort introduktion av sessionens tema, (3) frågestund relaterat till temat, ett arbetsblad med frågor/uttalanden relaterat till temat, lek med regler, hantverksprojekt eller gruppdiskussion kring temat, och (5) en summering av sessionen och det som framkommit. Målet var deltagande i lämpliga och meningsfulla aktiviteter och förvärvandet av hälsosamma livsfärdigheter som förberedelse för övergång till samhället.

5. Description of a Substance Abuse Relapse Prevention Programme conducted by Occupational Therapy and Psychology Graduate Students in a United States Women's Prison (Tayar, 2004)

Programmet genomfördes på en kvinnoanstalt, för att motverka återfall i missbruk och omfattade både alkohol- och narkotikamissbruk för att möta behovet hos den intagna befolkningen. Programmet baserades på social inlärningsteori och innefattade kognitiva och beteendemässiga komponenter. I programmet användes föreläsningar, gruppdiskussion, individuella skrivövningar, narrativ och rollspelstekniker för att främja personlig utveckling och kommunikativa förmågor. Programmet omfattade ämnen och aktiviteter såsom hälsosamma fritidsaktiviteter, planering, förstå och uttrycka känslor, kommunikation, värderingar, distraktion under begär samt utforskandet av möjliga karriärer, men även en balanserad livsstil. Åtta träffar under sex-åtta veckor, med totalt åtta-tolv timmars kontakt genomfördes. Teoretiska modeller och preventionsstrategier leddes av psykologistudenter medan arbetsterapeutstudenter ledde aktiviteter som kunde stödja och förbättra klientens förmågor och tillämpandet av dessa tekniker.

Gruppträffarna såg ut som följande: genomgång av gruppregler, narrativ kring missbrukshistorik, identifiering av missbruksmönster, svårigheter i det dagliga livet, grunder kring återfall och prevention, fysiologiska och psykologiska begär samt strategier för hantering av dessa. Deltagarna fick identifiera fördelar, faror och konsekvenser av missbruk, ett sätt att få deltagarna att se fördelarna med avhållsamhet vilket i sin tur kan leda till ökad motivation. Syftet var att lära deltagarna att motverka eller återhämta sig från återfall innan det eskalerar till tidigare beroendemönster. Utöver rollspel presenterades vikten av hälsosamma aktiviteter för att bryta gamla mönster. Balans mellan arbete, fritid och personlig vård instruerades och deltagarna uppmuntrades att redogöra för tidsdispositionen på anstalten och en uppskattning om hur det skulle komma att se ut efter frigivning.

6. An Exploration of the Use of a Sensory Room in a Forensic Mental Health Setting: Staff and Patient Perspectives (Wiglesworth & Farnworth, 2016)

Användning av ett sensoriskt rum inom en rättspsykiatrisk avdelning för kvinnor, med syfte att minska stress. De intagna var mellan 18–60 år med diagnoser som schizofreni, depression, personlighetsstörningar och bipolär sjukdom. Vårdpersonalen på avdelningen inkluderade bland andra; psykologer, sjuksköterskor, en arbetsterapeut, en socionom, sjukhusläkare och konsultpsykiatriker. Miljön i det sensoriska rummet kunde i viss mån anpassas och användas efter önskemål; såsom färger på ljusskenet från lampor, vilka bilder som skulle projiceras på väggen, ljud, sensoriska objekt och olika sittplatser. De sensoriska objekten var bland andra mjuka leksaker, hudkräm med doft, tyngdprodukter och eteriska oljor. De intagna kunde be om att använda rummet när som helst, och personalen kunde också föreslå att intagna skulle använda rummet när de uppmärksammade behov av det. Rummet användes till avslappning och sensorisk input när de intagna var uppstressade och oroliga, men även för att lära sig självhanteringstekniker.

7. Occupation, Mental Illness and Medium Security: Exploring Time-Use in Forensic Regional Secure Units (Stewart & Craik, 2007)

Arbetsterapi inom två rättspsykiatriska enheter som innehöll 'medium-', 'low'- och 'specialist services'. De interventioner som erbjöds på de olika avdelningarna varierade beroende på säkerhetsnivå. På en av enheterna fanns tillgång till en terapidel som innehöll en sporthall, gym, ett utbildningscenter, bild- och hantverksrum samt ett snickeri. Interventioner på avdelningen inkluderade självservering, arbetssystem och grupper. På den andra enheten fanns ett stort spann av terapeutiska interventioner utanför enheten och inkluderade arbetsträning, träarbete och andra

hantverksaktiviteter, utbildning och träningsanläggning. Arbetsterapeutiska interventioner innefattade bland annat diskussionsgrupper och kreativa grupper, däremot är arbetsterapeutens roll otydlig, både vad gäller vilka typer av aktiviteter som innefattas i arbetsterapeutisk rehabilitering och vilka/vilken typ av interventioner som görs.

Del 2 - Interventionernas betydelse

Analysen av interventionernas betydelse resulterade i fem kategorier: Aktiviteters varierande värde, När någon annan styr, Att ha en identitet och ett värde bakom låsta dörrar, Planering och utövandet av dagliga vanor och Övergång till samhället. I analysen har interventionernas betydelse innefattat både aspekter av vad i interventionen som varit betydelsefullt samt vad detta har fått för betydelse för de intagnas liv. Kategorierna som presenteras innehåller således två aspekter av betydelse. De resultat som presenteras är huvudsakligen från de intagnas perspektiv, om inte annat anges. Ordagranna citat anges i kursiv text.

Aktiviteters varierande värde

Huruvida aktiviteter upplevdes terapeutiska och/eller meningsfulla för utövaren baserades på faktorer såsom själva aktiviteten i sig, den fysiska miljöns påverkan samt betydelsen av andra deltagare. Aktiviteterna kunde således upplevas både betydelsefulla eller obetydliga på olika sätt och i varierande grad. Undervisning i relation till ett samhällsliv värderades på grund av att det ökade möjligheterna att hantera dagliga aktiviteter efter frigivning. Även färdighetsträning där det gavs möjlighet att öva upp sociala förmågor de intagna behövde inför ett samhällsliv uppskattades.

Aktiviteternas inriktning och upplägg var av varierande betydelse för de intagna. Aktiviteter uppskattades mindre när de var associerade med fångenskap eller om de utfördes mot de intagnas vilja (7). Även missanpassning mellan kompetens och aktiviteternas krav hade en negativ inverkan (1,2). Däremot uttrycktes uppskattning över aktiviteter som var underhållande, välgörande, lugnande, hade ett rent terapeutiskt värde eller gav möjlighet att visa sina färdigheter (1-7). Deltagande kunde även ge tillfällig lättnad gsnom att känslan av isolering minskades eller som en verklighetsflykt (6,7). Aktiviteter sågs enligt några som ett sätt att undvika tristess, stimulera tankeverksamhet och som anledning att kliva upp ur sängen (1,7). Många beskrev att de kände sig mer tillfreds när de var sysselsatta, både i själva aktiviteten men sedan också över känslan att ha gjort någonting, att ha spenderat sin tid produktivt (2,7).

För att en aktivitet skulle upplevas som meningsfull krävdes möjlighet till val, självbestämmande och/eller ett tydligt syfte, såsom att förbättra färdigheter, ge yrkesrehabilitering eller annat som kunde associeras med att gå vidare och ha ett fungerande liv (1-7). Skapande aktiviteter kunde även de upplevas meningsfulla, där möjlighet gavs till att producera produkter som skulle vara till nytta för andra. *"I've got to go to workshop. The old people are depending on me"* (2). I en studie uttrycktes att spendera sin tid produktivt var en plikt gentemot sig själv (7).

Aktiviteter kunde uppmuntra till reflektion över att göra förändringar i sitt liv och att ersätta ovanor med nya aktiviteter (2-5). I en studie framkom särskilt den stora betydelsen av att få delta, där själva önskan och viljan att få delta bidrog till att undvika negativa beteenden utanför gruppen (2).

Vissa aktiviteter var rent undervisande och täckte områden som beroenden och relaterade beteenden, teknik, privatekonomi och bankärenden (1, 3-6). En del av informationen gavs även skriftligt för att möjliggöra för de intagna att kunna använda sig av den vid behov (3). Det kunde handla om aktiviteter som de kanske aldrig tidigare utfört på grund av att de avtjänat ett längre straff eller att de blivit intagna redan i ung ålder. Skriftlig information uppskattades av de intagna för att det möjliggjorde för dem att använda informationen för att klara av situationer som är självklara för de flesta i samhället. Det uttrycktes ett behov av både aktiviteter och information som hade en stark koppling till samhället (1, 3, 7). *"Watching the news is [important]. I need to know what's happening in the world. I don't want to be closed down, just existing in a tiny pocket here."* (7). Även insatserna önskades verka för att förbereda för ett liv i samhället. Att de skulle vara utvecklande, utbildande och förberedande för arbete (1, 3, 7).

Olika tekniker och strategier som lärdes ut syftade till att ge de intagna redskap att hantera situationer som kunde komma att uppstå (1-7). Förbättrade attityder och sociala beteenden både uttrycktes och hade observerats (2, 3, 4). Ökat ansvar och engagemang under interventioner tydliggjordes genom att intagna initierade upplärning av nya deltagare i aktiviteter (2).

Programmet 'Substance abuse relapse prevention programme' (5) beskrevs som det mest livsomvälvande program de deltagit i under tiden på anstalt, dock presenteras inte orsak.

De olika gruppkonstellationerna i aktiviteterna hade, i flera fall, en betydande påverkan på de intagna (1, 2, 4, 5). Det diskuterades bland annat hur tankar och känslor påverkar beteenden. För

vissa gruppdeltagare kunde öppna gruppträffar upplevas som skrämmande eller obehagliga, främst för intagna som upplevde ängslan i okända grupper (1). Andra kunde även bete sig störande. I andra fall kunde grupper fungera som stödjande och möjliggöra utveckling av sociala färdigheter och möjlighet att uttrycka känslor, höra om andras situationer och få ökad självinsikt (1-5, 7). Gruppaktiviteter kunde uppmuntra deltagarna till reflektion och en mer positiv självbild (4, 5). Vanligt var att de intagna lättare uppmärksammade attribut hos andra än sig själva och, för många, var det första gången de mottagit positiv respons från andra (5). Vissa aktiviteter gav mer specifika sociala färdigheter, såsom att uppmärksamma önskvärda karaktärsdrag hos sig själv och hos andra (4, 5). Däremot framkom önskemål om att öka möjligheten att interagera med andra, gärna med personer utanför institutionen (1, 3). Även längre, mer frekventa och mer varierande gruppssessioner var önskvärda (5).

Rollspel framstod som ett värdefullt inslag för de intagna. Det värderades högt att få öva på att ha "konversationer" med potentiella arbetsgivare, familjemedlemmar och andra de ville återförenas med. Det gav möjlighet att diskutera känslor och hantering av dem, men även möjlighet att ge uttryck för vad de ville ha ut av livet. Rollspel hjälpte dem att tala om sina våldsamma brott med andra och möjlighet att diskutera kring sociala samspel i stort (3).

Beträffande den fysiska miljön uppskattades ett avskilt utrymme som kunde ge en känsla av någonting annat. En plats där de kunde komma ifrån avdelningen och bort från andra intagna. Det sensoriska rummet som redovisades (6) beskrevs som lugnande och stressreducerande på grund av reduktion av ljud samt utvalda föremål, främst tyngdprodukter.

När någon annan styr

'När någon annan styr' beskriver betydelsen av hur yttre faktorer i form av befintlig personal och deras förhållningssätt samt säkerhetsaspekter som råder på de olika straffrättsliga institutionerna påverkar de intagnas upplevelser och val.

De intagna uttryckte, i olika utsträckning, en känsla av begränsning i de flesta aspekter i det dagliga livet, på grund av säkerhetsrestriktioner (1, 6, 7). Dessa begränsade möjligheten till aktiviteter och tillgång till utrymmen, att agera självständigt och påverkade även arbetsterapin. Vissa intagna upplevde rehabiliteringen som frustrerande långsam "*Two years of just sitting in here, just wasting away.*" (7). Intagna med erfarenhet av både anstalt och rättspsykiatri beskrev att restriktionerna var större inom rättspsykiatrin, i en studie uttrycktes detta om rättspsykiatrin;

"becoming very much a prison, more than a prison" (1). Anstalter ansågs erbjuda större variation och mer realistiska aktiviteter. I en annan studie beskrevs större möjlighet att delta i aktiviteter under verkställigheten än ute i samhället (7). Trots medvetenheten om begränsningar, upplevde många intagna ändå det möjligt att förbereda sig för frigivning (1).

Det som hindrade möjligheten att delta i aktiviteter kunde vara andra intagna, personal eller personalbrist, alternativt aktiviteten i sig själv (1, 6, 7). Det uttrycktes frustration när aktiviteter blev inställda på grund av dålig planering, underhåll av lokaler eller sjukdom hos personal. De intagna upplevde en viss nonchalans hos personalen när det gällde att ställa in deras aktiviteter, vilket fick dem att känna uppgivenhet och mindre betydelsefulla (7). I samma studie uttrycktes dock upplevelsen att relationen med personalen var stödjande och motiverande (7) samt att de uppmuntrade istället för att sätta förväntningar på den intagnes engagemang.

De intagna hade en positiv syn på arbetsterapeuterna (1, 3). De ansåg sig bli behandlade jämlikt och upplevde det mer avslappnat med arbetsterapeuter än med viss övrig personal. *"And that's the good thing about OT and this place, you get treated equally ... and not be judged because you have done something."* (1). Brist på tillgång till arbetsterapi uttrycktes dock av intagna.

I en av de redovisade studierna beskrevs betydande aspekter av arbetsterapeutens arbete med de intagna (2) utifrån arbetsterapeutens perspektiv. Dessa inkluderade arbetsterapeutens förmåga att, genom observation, fastställa funktionsnivå och undersöka möjlighet för inläring. Men även för att involvera, engagera och justera interventioner till rätt utmaningsnivå utifrån deltagarnas förmåga. Arbetsterapeuten var flexibel för förändring, uppmärksam på de intagnas mottaglighet för intervention och feedback. Utöver det understödde terapeuten självutvärdering och kommenterade beteenden för att främja utveckling, möjliggöra problemlösning, förbättra socialt beteende och självkontroll.

Att personalen visade intresse, ställde frågor och uppmuntrade till aktivitetsengagemang sågs som omtanke, men de intagna var medvetna om läkarnas position att kunna påverka deras verkställighet (1). De rättspsykiatriska patienterna kunde ha avtjänat sitt straff, men huruvida de kunde frigges grundades även på läkarnas beslut om patienternas psykiska hälsa. De intagna uttryckte svårigheter att byta mellan aktivitetsgrupper utan att orsaka mer arbete för personalen och därmed bli sedd som besvärlig (1). Det uttrycktes även en känsla av förväntningar från personal att engagera sig i vissa aktiviteter. *"You go to the right groups... for 2 years... you've got*

to do all that before they let you go." (1). Det fanns en medvetenhet om att deltagande i vissa aktiviteter hade en direkt påverkan på möjlighet till frigivning, vilket kunde påverka de intagnas val av aktiviteter negativt och överensstämde inte alltid med vad de ville eller vad som skulle vara välgörande för dem (1, 7). En del intagna såg det dock som en möjlighet att visa framsteg för de som beslutade om frigivning (7).

Att ha en identitet och ett värde bakom låsta dörrar

Kategorin belyser de intagnas tankar och känslor kring det egna "jaget" samt hur de intagnas självkänsla, identitet och prestationer påverkar deras val av aktiviteter och upplevelsen av dem.

En del av de intagna uttryckte svårigheter i att acceptera de positiva egenskaper som andra såg i dem (5). I en studie berättade en intagen att han undvek aktiviteter som han trodde att han inte skulle kunna utföra väl (7). Aktiviteter som var relaterade till självidentitet och att inspirera andra, hjälpte dem att lära sig om sig själva och även att uttrycka sig om sig själva (4, 5). Anstaltsmiljön upplevdes inte bidra till att vårda en sund känsla av identitet eller självkänsla (3). Det uppskattades när personer från "utsidan" kom in för att hjälpa de intagna, det gav dem hopp om att kunna återvända till ett liv i samhället, att det kunde finnas människor som ville hjälpa även när de blev frigivna (3). Då många hade definierats av sina brott i årtal upplevde de denna hjälp särskilt validerande.

"... it's an awesome feeling to have somebody come in from the outside that's presenting a class or presenting a speech or for whatever reason and they're doing it because for you for us, and uh that has that has a it's powerful. It's validating." (3)

Individuella sessioner uppskattades då de gav en möjlighet för de intagna att jämföra sig med människor de såg som 'normala' och inte präglade av anstaltsmiljön (3). Individuella sessioner önskades i större utsträckning (1, 3):

"The individual sessions are important I feel like for so many reasons. ... but more importantly, is that one on one. Uh this is a person with no agenda, a volunteer coming in, they're not DOC (Department of Corrections). This is what we consider a normal person. And we're not sure if we're normal because we've been incarcerated so long. Ah so not just me but I've heard of so many guys it's just this sense of normalization." (1)

De intagna beskrev en känsla av stolthet över ett färdigt resultat, en produkt (2).

För vissa innebar det något att samtala om med andra intagna och en önskan att få visa upp det slutgiltiga resultatet. Att skapa saker åt personer på vårdhem gav mening och intagna ägnade mer

tid och omtanke i produkter som skulle tillfredsställa en mottagare. En sådan meningsfull aktivitet gav en känsla av prestation, vilket främjade hälsa. En positiv förändring i beteende kunde observeras vid slutförandet av projekt.

I en studie rapporterades att förtroendet mellan de intagna var lågt och bildterapi beskrevs frambringa känslor som de inte hanterat på grund av just det bristande förtroendet (3).

Andra aktiviteter gav intagna insikt i vad de hade att vara tacksam för, vem/vilka de uppskattade i livet, vem som fanns där för dem, vad som var viktigt i livet och hjälpte dem även att upptäcka vilka de var och vilka positiva egenskaper de besatt (4).

I en studie uttrycktes och observerades förbättrade beteenden, aktivitetsengagemang och känsla av effektivitet samt tillfredsställelse med sig själv och med andra (2).

I en studie beskrevs kulturella inslag bidra till en känsla av självförverkligande, vilket värderades av de intagna (4).

Planering och utövandet av dagliga vanor

Kategorin belyser de intagnas reflektioner kring dagliga val och vanor, tidsplanering samt varför aktivitet sågs som ett bättre alternativ än passivitet.

Intagna som medicinerades berättade om hur bieffekter kunde påverka deras dagliga aktiviteter, detta på grund av trötthet och sämre koncentrationsförmåga under vissa delar av dygnet, vilket i sin tur påverkade deras motivation och engagemang (7). De uttryckte sig ofta vara mer motiverade senare på dagen, vilket indikerar att detta bör tas i övervägande vid schemaläggning av aktiviteter.

Ett par studier beskrev hur arbetsterapin hade fått intagna att reflektera kring sig själva och sina dagliga val, samt hur nya aktiviteter kunde byta ut gamla ovanor (2, 5). *"I can picture having a room in my house I can go to when I get agitated and do my ceramics. Before when I woke up, I would leave the house and get into no good. I think I can do this with my wife also."* (2). I samma studie beskrevs hur engagemang i en workshop hjälpt till att undvika negativt beteende i andra situationer utanför gruppen, detta för att få behålla sina privilegier och delta i arbetsterapins workshop.

En del intagna uttryckte oro över tidsplanering och över att få ihop vardagen efter verkställigheten, när stöd inte längre erbjuds (3, 5). En del var oroliga över att ha för mycket

fritid efter frigivning, medan andra uttryckte oro över att inte ha tillräckligt med tid över för sig själva eller till arbete och sina barn (5).

Övergång till samhället

I denna kategori belyses de intagnas oro och tankar inför övergång till samhället. Här framkommer de intagnas reflektioner kring framtidstro, att möta samhället efter verkställighet samt att passa in och interagera med "riktiga människor".

De intagna uttryckte en oro över övergång till samhället i relation till att kommunicera med "riktiga" människor som inte var intagna eller personal på anstalten, hur väl de skulle passa in med andra människor och i kontexter som att dejta och återförenas med familj och vänner (3). Att studenter kom till anstalten och genomförde programmet gav de intagna möjlighet att sitta ner med "riktiga" människor, vilket ansågs vara en lättnad och "en frisk fläkt".

Att äta lunch tillsammans med studenterna gav möjlighet till spontan interaktion, skämt och historieberättande (3).

Intagna uttryckte teknologi som en viktig aspekt för framgångsrik övergång till samhället.

Hos grupper som spenderat lång tid inom straffrättslig institution önskades även mer utbildning kring internet och teknologi (3).

"I'll never forget one of the guys said He says, 'Well, I looked in the advertisements this week. He says, 'I saw something,' he says, 'and I don't know if it was a laptop, a notebook, or a box of crackers', He says 'But it costs \$785...' (3)

Det fanns en medvetenhet om att samhällslivet är starkt sammanlänkat med teknologi, såsom bankärenden och att handla. De uttryckte därför ett behov av att lära sig om modern teknologi för att kunna möta ett samhälle som ser annorlunda ut vid frigivning än när de först blev intagna (3).

"... technology has evolved since 1994 when I was arrested to the point that everything centers around technology, banking, going to the grocery store. Everything now is electronic, and everything with computers, cell phones, the internet, everybody's life is integrated with computers one way or another" (3).

I samma studie uttrycktes upprymdhet över undervisningen om modern teknologi. Att se fram emot någonting särskilt beskrevs hjälpa känslomässigt och avleda oron inför frigivning.

Oro över privatekonomi uttrycktes då många intagna saknade besparingar eller annan social säkerhet, vilket ytterligare bidrog till en ökad grad av oro inför övergången:

”I have nothing paid into social security all these years, I’ve got no savings account none of that stuff. I own absolutely nothing anymore, it’s all brand new and yea it’s gonna be difficult.” (3).

Det uttrycktes oro över att utbildning som de fått på anstalten inte skulle ha någon betydelse tillsammans med deras belastningsregister samt att det skulle bli svårt att få en anställning och bostad (3).

En chans att tjäna pengar och påbörja ett kapital innan frigivning önskades för en lättare övergång till ett liv i samhället efter verkställigheten (1).

Diskussion

Resultatdiskussion

Syftet med studien var att beskriva befintliga arbetsterapeutiska insatser och dess betydelse för intagna på straffrättsliga institutioner. Interventioner och betydelsen av dem är beskrivna utifrån sju artiklar. Resultaten av denna studie visar på komplexiteten hos människan, den miljö hon befinner sig i och aktivitetens betydelse.

I resultatet framställs interventioner av varierande karaktär och mot olika målgrupper. Den geografiska spridningen av studierna var begränsade till Australien, USA och Storbritannien. Gemensamt för interventionerna var att samtliga innefattade förvärvandet av kunskaper och färdigheter, främjade hälsosamma val och beteenden, motverkande negativa effekter av frihetsberövande och verkade förberedande för ett fungerande samhällsliv. Nämnade aspekter visar att arbetsterapeuten kan utgöra en viktig roll i arbetet mot återfall för de intagna genom att använda aktiviteter i terapeutiskt syfte, vilket kan förenkla övergång till samhället. Tidigare forskning som undersökt effekter av frihetsberövande och orsaker till återfall stödjer insatser för att motverka intagnas beroende av andra (Farnworth, Nikitin & Fossey, 2004) med minskad grad att fungera självständigt (Drakulich, Crutchfield, Matsueda & Rose, 2012; Kupers, 2008; Whiteford, 1995).

I resultatet framställs programmet 'Substance Abuse Relapse Prevention Programme' (Tayar, 2004) som särskilt betydelsefullt på grund av utlåtande från tidigare deltagare.

Missbruksrelaterade brott har hög prevalens (Sánchez, Fearn & Vaughn, 2017) på anstalter och många behandlingsprogram är riktade till målgruppen inom straffrättsliga institutioner. Då programmet (Tayar, 2004) framställts i sådan positiv bemärkelse vill författarna särskilt belysa den betydelse det fått för deltagarna i programmet. Författarna anser att de interventioner som redovisas i de analyserade studierna är möjliga att tillämpa på en likvärdig grupp, dock bör angivna förbättringsförslag tas under beaktande och testas empiriskt.

I resultatets andra del framkom både positiva och negativa aspekter av aktiviteter. En del av aktiviteterna som utfördes upplevdes trivsamma och lugnande, eller uppskattades för att de gav möjlighet att visa upp färdigheter och minskade känslan av isolering (Craig et al, 2010; Stelter & Whisner, 2007; Crabtree, Ohm, Wall & Ray, 2016; Shea & Siu, 2016; Tayar, 2004; Wiglesworth & Farnworth, 2016; Stewart & Craig, 2007). Oftast uppskattades aktiviteter som hade ett tydligt syfte och var således ett tungt vägande argument för deltagande, såsom utbildning, yrkesförberedande eller på annat vis livsförberedande. Resultatet visade starka indikationer på att aktiviteter som utförs med ett tydligt syfte har en positiv inverkan på intagnas beteenden och utveckling, detta bör beaktas vid planering av insatser. I en av de undersökta studierna (Stelter & Whisner, 2007) beskrevs de intagnas behov av bekräftelse, samt hur de motiverades av att de producerade produkterna tjänade ett syfte. Fynden överensstämmer med Mason och Adlers studie (2012) om att intagna beskrev ett behov och önskan efter extern motivation. I två av de undersökta studierna (Craig et al, 2010; Stewart & Craig, 2007) där tydliga interventioner och syfte med aktivitet saknades, upplevdes insatserna som tidsfördriv och ett sätt att bibehålla hälsan vilket, trots ointresset av aktiviteterna, bekräftar de filosofiska grundantagandena för arbetsterapeuter om att människan är i grunden aktiv och att hälsan påverkas av aktivitet och delaktighet (FSA, 2012). Resultatet visade dock att interventioner med begränsade möjligheter till val och självbestämmande fick en sämre terapeutisk effekt, vilket stärker att ett personcentrerat förhållningssätt även under frihetsberövande bör eftersträvas. I en studie (Craig et al, 2010) beskrevs att rättspsykiatriska patienter ofta valde aktiviteter baserat på vad de trodde skulle ge dem ökad chans till frigivning. I resultatet återgavs vikten av självbestämmande och att kunna göra egna val, vilket ställer viktiga frågor om personalens påverkan på rehabiliteringsprocessen. Vikten av självbestämmande överensstämmer med tidigare forskning (Mason & Adler, 2012) som beskriver intagnas känsla av att vara oförmögen att vara autonom i val av aktivitet samt att de kämpar med upplevd hierarki av makt. En annan aspekt att ta i beaktning är hur detta påverkar deras engagemang i själva aktiviteten och vad betydelsen blir av interventionen när den inte är självvald.

Någonting som bör tas på allvar i planeringen av nya interventioner och utvecklingen av befintliga är de intagnas oro inför övergång till samhället som var påtaglig i en del av de analyserade studierna (Craik et al, 2010; Crabtree, Ohm, Wall & Ray, 2016; Tayar, 2004). Att förbättra sociala färdigheter ansågs också vara av betydande vikt inför ett liv efter verkställighet (Stelter & Whisner, 2007; Crabtree, Ohm, Wall & Ray, 2016; Shea & Siu, 2016). Möjligheten att tjäna pengar under verkställigheten önskades (Craik et al, 2010), både som yrkesförberedande men även för möjligheten att starta ett kapital. Yrkesförberedande insatser rekommenderas av författarna, som en del av den arbetsterapeutiska interventionen.

Resultatet visar att det är viktigt att beakta de begränsningar miljön utgör, både vad gäller möjlighet till val av aktivitet, aktivitetens förfaringssätt och den sociala miljön. Vad gäller den sociala miljön anser författarna till föreliggande studie, att aktiviteter bör utformas så att gruppeffekter blir så positiva som möjligt under rådande omständigheter och att det ges möjlighet till bekräftande relationer och övningar. En övning som visat sig ha positiva effekter är rollspel (Crabtree, Ohm, Wall & Ray, 2016), där de intagna har möjlighet att öva på sociala samspel under trygga förhållanden där tankar, känslor och reaktioner kan diskuteras och utgöra en grund för fortsatt arbete. I en av de undersökta studierna (Craik et al, 2010) beskrevs missnöje över hur aktiviteterna ibland ej var anpassade gällande de intagnas kompetens och aktiviteternas krav. För att aktiviteter ska vara terapeutiska och stödja de intagnas rehabilitering är det viktigt att krav och kompetens matchar. En missanpassning sänker engagemanget men även förtroendet och kan därmed skada den terapeutiska alliansen, vilken har visat sig påverka interventioners resultat (Weck, Grikscheit, Jakob, Höfling & Stangier, 2015). Genom ett klientcentrerat arbetssätt kan detta undvikas, något som också efterfrågades i resultatet i föreliggande studie. Med arbetsterapeutens kompetens att kartlägga förmågor, färdigheter och förutsättningar för att klara dagliga aktiviteter bör denna vara en naturlig del av rehabiliteringsteamet. Utifrån kartläggningen kan rehabiliteringsmål identifieras och mål för att öva upp färdigheter kan sättas, detta för att möjliggöra ett rehabiliteringsarbete som är anpassat för den enskilde individen eller gruppen som helhet.

Att säkerhetsaspekter begränsade de intagnas möjligheter till att agera självständigt, utöva självbestämmande samt i val av aktiviteter, framkom som något de intagna var medvetna om och kunde acceptera (Craik et al, 2010). Att däremot personal eller andra intagna kunde påverka möjligheter till, och upplevelse av aktiviteter upplevdes som störande (Craik et al, 2010;

Wiglesworth & Farnworth, 2016; Stewart & Craik, 2007). Det är därför viktigt att dessa aspekter vägs in och anpassas utifrån aktuell aktivitet och grupp för att motverka negativ inverkan på rehabiliteringsprocessen. En möjlig faktor till ökad motivation som lyftes var att bli behandlad som en jämlik, varav intagna uttryckte uppskattning gentemot arbetsterapin på grund av rättvis behandling (Craik et al, 2010). Arbetsterapeut och arbetsterapeutstudenter framställdes som fördomsfria, medan de intagna, i mötet med övrig fängelsepersonal vanligtvis kunde uppleva sig definierade av de brott de begått (Crabtree, Ohm, Wall & Ray, 2016).

I en av de undersökta studierna fanns indikationer (Crabtree, Ohm, Wall & Ray, 2016) om att anstaltsmiljön inte bidrog till att vårda en sund känsla av identitet eller självkänsla, vilket påverkar både val och upplevelse av aktiviteter. I resultatet påvisades betydelsen av att intagna får möjlighet att umgås med människor utifrån. Positiva erfarenheter, där intagna fick möjlighet att interagera med människor som inte definierade dem utifrån begånget brott, gav personlig bekräftelse med stärkt självkänsla. En studie av Goomany och Dickinson (2015) belyser social isolering, bristande tillgång till aktiviteter, mental stimulans, mobbning och våld, avskärmning från familj, strukturella faktorer, förlust av autonomi och överbefolkade anstalter som aspekter som försämrar de intagnas mentala hälsa. Däremot kunde det i samma studie konstateras att det för vissa bidrog till förbättrad mental hälsa på grund av att de intagna tvingas till att upphöra med eventuellt missbruk.

Skapande aktiviteter är ett återkommande inslag inom arbetsterapi i flera sammanhang och framstod som en möjliggörande faktor för utvecklandet av en positiv självkänsla (Stelter & Whisner, 2007; Shea & Siu, 2016). Intagna som fick möjlighet att skapa och färdigställa produkter kunde i flera fall leda till en känsla av stolthet, att vara kapabel till någonting (Stelter & Whisner, 2007).

Aktiviteter användes i vissa fall som anledning att kliva upp på morgnarna, ett sätt att undvika tristess samt stimulera tankeverksamhet och var således att föredra framför passivitet. Det finns förväntningar om att tiden bör disponeras utifrån sociala normer i samhället. Insatser gentemot aktuella målgrupper bör därför fokusera på att främja vanor som är kompatibla med ett samhällsliv, med hänsyn till hela dygnet och bör innefatta produktivitet, personlig vård, fritid och sömn/vila. Avsaknad av daglig struktur hos unga personer kan vara inkörsporten för kriminellt beteende (Farnworth, 1998) varav författarna vill uppmärksamma om ett eventuellt större behov av stöd i vanebildning kan finnas, främst hos intagna på ungdomsanstalt. Medicin kunde påverka

dygnsrytm och därmed möjlighet till deltagande och detta bör inte förbises i planering av interventioner (Stewart & Craik, 2007).

Beträffande oro och tankar inför övergång till samhället kunde dessa ofta relateras till sociala samspel och att interagera med människor utanför straffväsendet. I två av de undersökta programmen (Crabtree, Ohm, Wall & Ray, 2016; Tayar, 2004) ingår träning i sociala och kommunikativa förmågor hos kvinnor och män som är intagna på anstalter. Även program inom rättspsykiatri (Stelter & Whisner, 2007) och ungdomsanstalt (Shea & Siu, 2016) inkluderade övningar i dessa färdigheter vilket tyder på bristande förmågor hos intagna inom samtliga straffrättsliga institutioner. De övningar som erbjöds beträffande interaktion och socialisering uppgavs vara givande och uppskattades av de intagna. Behovet av att öva upp sociala och kommunikativa förmågor hos intagna styrks av det faktum att det i England och Wales blivit vanligare att intagna skadar sig själva (Ramluggun, 2016), ett beteende som beskrivs vara en metod för att få gensvar när verbal kommunikation inte fungerar (Machoian, 2001). Potter (2003) stödjer det argumentet och föreslår att kroppen används som en alternativ kommunikationsmetod när det är svårt att kommunicera på traditionellt vis.

Utöver sociala färdigheter uppkom andra områden som gav upphov till oro inför frigivning och kunde relateras till intagnas strafflängd och samhällsförändringar under verkställigheten. Teknik uppgavs både som oroande och något att se fram emot (Crabtree, Ohm, Wall & Ray, 2016). Förväntningar kunde hjälpa känslomässigt och avleda oron inför övergången till samhället. Att klara sig ekonomiskt oroade (Craik et al, 2010; Crabtree, Ohm, Wall & Ray, 2016) och frågor kring möjligheten att få anställning med ett belastningsregister (Crabtree, Ohm, Wall & Ray, 2016) indikerar att insatser även kan behövas efter frigivning. Anställningsbarheten av tidigare intagna har undersökts (Graffam, Shinkfield & Hardcastle, 2008) och visade att de med kriminell bakgrund var en av de grupper i samhället som hade lägst chans till anställning, på grund av stigmatisering i samhället. Oro kring anställning (Crabtree, Ohm, Wall & Ray, 2016) var även kopplat till hur utbildning skulle tappa sin innebörd när det stod bredvid ett belastningsregister. Anställningsproblemet måste bemötas utifrån olika perspektiv och inte bara insatser riktade direkt mot målgruppen. Tidigare intagna skattades även vara minst troliga att inneha de färdigheter och karaktärsdrag som önskades för anställning (Graffam, Shinkfield & Hardcastle, 2008), vilket bekräftar behovet av färdighetsträning och behovet att motarbeta stigmatiseringen.

Möjligheten till att bedriva arbetsterapi utifrån personens vilja begränsas på grund av de säkerhetsaspekter som måste beaktas till följd av rådande omständigheter, och påverkar således i vilken utsträckning de intagna kan vara med och påverka rehabiliteringsprocessen samt utöva självbestämmande. Arbetsterapeutiska insatser behöver därför redovisas, prövas empiriskt och studeras vetenskapligt för att visa på betydelsen av dessa. Trots att insatserna som redovisats var väldigt olika och riktade till olika målgrupper ledde samtliga till att förvärva kunskaper, förbättra färdigheter och stärka självbilden hos de intagna. Faktorer som bidrog till en positiv utveckling var möjlighet till ökat ansvar, realistisk och relevant rehabilitering kopplat till ett samhällsliv, personcentrering samt aktiviteter som syftade till att öva sociala och kommunikativa förmågor. Den positiva utvecklingen kan ha en långsiktig inverkan på intagnas hälsa, välbefinnande och möjliggöra en smidigare övergång till samhället med lägre återfallsprevalens. Fyndet speglar till stor del Woodall, De Viggiani, Dixey och Souths (2014) rekommendationer för att motverka negativa effekter av fängelsemiljön och förbättra hälsan hos intagna, men lyfter även vikten av bibehållen eller stärkt relation till familjen.

Ett återkommande fynd är intresset och behovet av individuell behandling som komplement till gruppinterventioner. Oavsett om insatserna riktas mot den enskilde individen eller grupper bör insatserna lämpa sig för målgruppen. Det bör göras en övervägning över hur den tid som finns att disponera för insatser, fördelas till interventioner enskilt och i grupp utifrån målgruppens behov. Det kan diskuteras huruvida ordningsföljd på interventioner har betydelse och bör planeras. Ett förslag från författarna, med stöd av resultatet, är att rikta interventioner som behandlar aktuell problematik i ett tidigt skede, för att sedan övergå till färdighetsutveckling som allt mer riktas mot ett samhällsliv närmare frigivningen. För att säkerställa vilka effekter detta skulle kunna bidra till krävs ytterligare utvärdering och forskning.

Metoddiskussion

En forskningsöversikt valdes för att besvara studiens syfte. Metoden valdes för att sammanfatta och integrera empirisk forskning (Backman, 2015). En kvalitativ ansats valdes för att tydliggöra målgruppens upplevelse av arbetsterapeutiska interventioner och dess betydelse. Eftersom sökningen inte genererade ett stort antal artiklar inkluderades två studier med mixad metod, men endast den kvalitativa datan har använts från dessa. Trots få artiklar, har dessa genererat en viss geografisk spridning, viss spridning gällande typ av intervention och typ av straffrättslig institution.

En styrka i sökprocessen var att sökningen gjordes i databaser som täckte ett brett område samt att författarna använde sökord från Svensk MeSH och synonymer till dessa som fritextsökord.

Förförståelse, värderingar och erfarenheter kan väga in och påverka både datainsamling och analys av studier, vilket måste beaktas (Forsberg & Wengström, 2016). Faktorerna gäller både för ursprungsdata och den litteraturstudie som författarna gjort och påverkar tillförlitlighet och trovärdighet av studien. Författarna har hanterat detta genom att granska artiklarna individuellt och därefter diskuterat dem gemensamt. Den efterföljande diskussionen bidrog till undvikandet av feltolkningar och färgning av förförståelse, i den mån detta varit möjligt.

Fem artiklar var av hög kvalitet, medan två var av låg kvalitet. Trots att två artiklar bedömdes vara av låg kvalitet, främst på grund av att det var otydligt beskrivet kring målgruppens upplevelse och perspektiv, inkluderades dessa för att de besvarade ena delen av studiens syfte. De här faktorerna påverkar både trovärdigheten och överförbarheten av resultaten. Resultatet hade kunnat bli fylligare med tydligare beskrivningar av arbetsterapeutiska interventioner och intagnas upplevelser. Författarna anser att resultatet kan ses som en översikt av varierande arbetsterapeutiska insatser inom straffrättsliga institutioner världen över. Överförbarhet måste dock relateras till den specifika kontext som studierna har sitt ursprung i. De olika interventionernas betydelser visade sig dock vara relativt samstämmiga.

Slutsats

Studien innehåller artiklar med en stor variation av interventioner och målgrupper som visar på att det, trots restriktioner på grund av säkerhet, är möjligt att genomföra interventioner som har en positiv inverkan på intagnas välmående, beteende, sysselsättningsgrad, självkänsla, kapacitet och sociala förmågor. Betydelsen av interventionerna har för de intagna varit hälsofrämjande under verkställigheten, förberedande inför frigivning och motverkande för återfall. En slutsats är att det finns ett stort behov av rehabiliterande insatser inom straffrättsliga institutioner för en mer välfungerande övergång till ett liv efter verkställighet. För att motverka intagnas beroende av andra till följd av 'prisoniserandet' kan arbetsterapi utgöra en viktig roll i arbetet mot återfall. Genom att öka de intagnas förmågor och hitta meningsfulla aktiviteter som kan ersätta ett kriminellt beteende kan arbetsterapeuten erbjuda redskap som förenklar övergången till ett liv i samhället.

Referenser

Artiklar inkluderade i resultat markerade med *

Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser* (2., [rev.] uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Brottsförebyggande rådet. (2017). Förebygg återfall i brott. Hämtad 2018-03-02 från <https://www.bra.se/forebygga-brott/forebyggande-metoder/aterfall-i-brott.html>

*Crabtree, J., Ohm, D., Wall, J., & Ray, J. (2016). Evaluation of a Prison Occupational Therapy Informal Education Program: A Pilot Study. *Occupational Therapy International*, 23(4), 401-411.

*Craik, C., Bryant, W., Ryan, A., Barclay, S., Brooke, N., Mason, A., & Russell, P. (2010). A qualitative study of service user experiences of occupation in forensic mental health. *Australian Occupational Therapy Journal*, 57(5), 339-344.

Drakulich, K., Crutchfield, R., Matsueda, R., & Rose, K. (2012). Instability, informal control, and criminogenic situations: Community effects of returning prisoners. *Crime, Law, and Social Change*, 57(5), 493-519.

Eklund, M., Gunnarsson, B., & Leufstadius, C. (2010). *Aktivitet & relation: Mål och medel inom psykosocial rehabilitering*. Lund: Studentlitteratur.

Erlandsson, Lena-Karin. (2013). Fresh perspectives on occupation: Creating health in everyday patterns of doing. *New Zealand Journal of Occupational Therapy*, 60(1), 16-23.

Farnworth, L. J. (1998). *The time use and subjective experience of occupations of young male and female legal offenders* (Order No. 9930493). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (304456215). Retrieved from <http://proxy.ub.umu.se/login?url=https://search.proquest.com/docview/304456215?accountid=14581>

Farnworth, L., Nikitin, L., & Fossey, E. (2004). Being in a secure forensic psychiatric unit: Every day is exactly the same, killing time or making the most of it. *British Journal of Occupational Therapy*, 67(10), 430-438.

Farnworth, L. & Muñoz, J. (2009). An occupational and rehabilitative perspective for institutional practice. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 32(3), 192-198.

Fisher, A. (2009). *Occupational therapy intervention process model : A model for planning and implementing top-down, client-centered, and occupation-based interventions*. Fort Collins, Colorado: Three Star Press.

Forsberg, C., & Wengström, Y. (2016). *Att göra systematiska litteraturstudier : Värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning* (4., [rev.] uppl.). Stockholm: Natur & kultur.

Förbundet Sveriges arbetsterapeuter. (2012). *Etisk kod för arbetsterapeuter* (5., [rev.] uppl.). Nacka: Förbundet Sveriges arbetsterapeuter.

Förenta Nationerna. Basic Principles for the Treatment of Prisoners, res. 45/111, 14 December 1990

Goomany, A., & Dickinson, T. (2015). The influence of prison climate on the mental health of adult prisoners: A literature review. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 22(6), 413-422.

Graffam, J., Shinkfield, A., & Hardcastle, L. (2008). The Perceived Employability of Ex-Prisoners and Offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 52(6), 673-685.

Helfrich, C., Aviles, A., Badiani, C., Walens, D., & Sabol, P. (2006). Life Skill Interventions with Homeless Youth, Domestic Violence Victims and Adults with Mental Illness. *Occupational Therapy In Health Care*, 20(3-4), 189-207.

Hocking, C. (2012). Working for citizenship: The dangers of occupational deprivation. *Work*, 41(4), 391-395.

Human Rights Watch. (2003). Ill-equipped: U.S. prisons and offenders with mental illness. Hämtad 2018-05-04 från <http://www.hrw.org/reports/2003/10/21/ill-equipped-0>

Kriminalvården. (2017). Att bryta en kriminell livsstil. Hämtad 2018-03-01 från <https://www.kriminalvarden.se/globalassets/publikationer/forskningsrapporter/att-bryta-en-kriminell-livsstilpdf>

Kupers, T. A. (2008). What to do with the survivors? Coping with the long-term effects of isolated confinement. *Criminal Justice and Behavior*, 35(8), 1005-1016.

Machoian L. (2001). Cutting voices: Self-injury in three adolescent girls. *Journal of Psychosocial Nursing*, 39(11), 22-29.

Mason, K. R., & Adler, J. (2012). Group-work therapeutic engagement in a high secure hospital: Male service user perspectives. *British Journal of Forensic Practice*, 14(2), 92-103.

Molineux, M., & Whiteford, G. (1999). Prisons: From occupational deprivation to occupational enrichment. *Journal of Occupational Science*, 6(3), 124-130.

Muñoz, J., Farnworth, L., & Dieleman, C. (2016). Harnessing the Power of Occupation to Meet the Needs of People in Criminal Justice Settings. *Occupational Therapy International*, 23(3), 221-228.

Morenoff, J., & Harding, D. (2014). Incarceration, Prisoner Reentry, and Communities. *Annual Review of Sociology*, 40, 411-429.

Potter N. (2003). Commodity/body/sign: Borderline personality disorder and the signification of self-injurious behaviour. *Philosophy, Psychiatry and Psychology*, 10(1), 1-16.

Ramluggun, P. (2013). A Critical Exploration of the Management of Self-Harm in a Male Custodial Setting: Qualitative Findings of A Comparative Analysis of Prison Staff Views on Self-Harm. *Journal of Forensic Nursing*, 9(1), 23-34.

- Sánchez, F. C., Fearn, N. G., & Vaughn, M. (2017). Prevalence and correlates of in-prison substance use among incarcerated women in Spain. *Journal of Ethnicity in Substance Abuse*, 1-19.
- *Shea, C., & Siu, A. (2016). Engagement in Play Activities as a Means for Youth in Detention to Acquire Life Skills. *Occupational Therapy International*, 23(3), 276-286.
- Smith, N., Kielhofner, G., Watts, J. (1986). The relationships between volition, activity pattern and life satisfaction in the elderly. *American Journal of Occupational Therapy*, 40(4), 278-83.
- *Stelter, L., & Whisner, S. (2007). Building Responsibility for Self Through Meaningful Roles. *Occupational Therapy in Mental Health*, 23(1), 69-84.
- Stelter, L., Whisner, S., & Flores, A. (2001). *Assessment of relative mastery in occupational roles*. Unpublished manuscript.
- Stephan, J. (2008). Census of state and federal correctional facilities, 2005 (NCJ 222182). Hämtad 2018-05-04 från <https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/csfcf05.pdf>
- *Stewart, P., & Craik, C. (2007). Occupation, Mental Illness and Medium Security: Exploring Time-Use in Forensic Regional Secure Units. *The British Journal of Occupational Therapy*, 70(10), 416-425.
- *Tayar, S. (2004). Description of a Substance Abuse Relapse Prevention Programme conducted by Occupational Therapy and Psychology Graduate Students in a United States Women's Prison. *The British Journal of Occupational Therapy*, 67(4), 159-166.
- Taylor, R.R. (2017). *Kielhofner's model of human occupation: theory and application* (5th ed.). Philadelphia: Wolters Kluwer.
- Townsend, E., & Wilcock, A. (2004). *Occupational Justice*. In C. H. Christiansen & E. A. Townsend (Eds.), *Introduction to occupation*. New Jersey: Prentice Hall.
- United Nations Office on Drugs and Crimes & World Health Organization. (2013). Good Governance for prison health in the 21st century – A policy brief on the organization of prison health. Hämtad 2018-05-01 från http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0017/231506/Good-governance-for-prison-health-in-the-21st-century.pdf
- Walmsley, R. (2016). *World Prison Population List* (WPPL 11). Hämtad 2018-04-11 från http://www.prisonstudies.org/sites/default/files/resources/downloads/world_prison_population_list_11th_edition_0.pdf
- Weck, F., Grikscheit, F., Jakob, M., Höfling, V., & Stangier, U. (2015). Treatment failure in cognitive-behavioural therapy: Therapeutic alliance as a precondition for an adherent and competent implementation of techniques. *British Journal of Clinical Psychology*, 54(1), 91-108.
- Whiteford, G. (1995). A concrete void: Occupational deprivation and the special needs inmate. *Journal of Occupational Science: Australia*, 2(2), 80-81.

Whiteford, G. (1997). Occupational deprivation and incarceration. *Journal of Occupational Science*, 4(3), 126-130.

Whiteford G. (2010). *Occupational deprivation: Understanding limited participation*. I Christiansen C, Townsend E. (red.) *Introduction to occupation. The art and science of living* (2nd ed). Upper Saddle River: Person education Inc.

*Wiglesworth, S., & Farnworth, L. (2016). An Exploration of the Use of a Sensory Room in a Forensic Mental Health Setting: Staff and Patient Perspectives. *Occupational Therapy International*, 23(3), 255-264.

Wilcock, A. A., Chelin, M., Hall, M., Hamley, N., Morrison, B., Scrivener, L., Townsend, M., & Treen, K. (1997). The relationship between occupational balance and health: A pilot study. *Occupational Therapy International*, 4(1), 17-30.

Woodall, J., De Viggiani, N., Dixey, R., & South, J. (2014). Moving prison health promotion along: Towards an integrative framework for action to develop health promotion and tackle the social determinants of health. *Criminal Justice Studies*, 1-20.

Woodall, J., Dixey, R., Green, J., & Newell, C. (2009). Healthier prisons: The role of a prison visitors' centre. *International Journal of Health Promotion and Education*, 47, 12–18.

World Federation of Occupational Therapists. (2012). Definition of Occupational Therapy. Hämtad 2018-02-16 från <http://www.wfot.org/aboutus/aboutoccupationaltherapy/definitionofoccupationaltherapy.aspx>

World Health Organization. (2018). Health Topics - Prisons. Hämtad 2018-05-11 från <http://www.who.int/topics/prisons/en/>

Tabell 1. Urval

Datum	Databas	Sökord/Boolska operatörer/Limits	Antal artiklar
18-04-06	Web of Science	<ul style="list-style-type: none"> · Sökråd: se Metod – 'Sökvägar och urval'. · Årtal: 1998–2018 · Engelska 	46
18-04-06	Cinahl	<ul style="list-style-type: none"> · Sökråd: se Metod – 'Sökvägar och urval'. · Årtal: 1998–2018 · Engelska 	117
18-04-06	PubMed	<ul style="list-style-type: none"> · Sökråd: se Metod – 'Sökvägar och urval'. · Årtal: 1998–2018 · Engelska 	71
18-04-06	Amed	<ul style="list-style-type: none"> · Sökråd: se Metod – 'Sökvägar och urval'. · Årtal: 1998–2018 · Engelska 	19
18-04-06	SocIndex	<ul style="list-style-type: none"> · Sökråd: se Metod – 'Sökvägar och urval'. · Årtal: 1998–2018 · Engelska 	36
18-04-06	Academic Search Elite	<ul style="list-style-type: none"> · Sökråd: se Metod – 'Sökvägar och urval'. · Årtal: 1998–2018 · Engelska 	130

Tabell 2. SPICE.

Article	Setting	Perspective	Intervention	Comparison	Evaluation
A qualitative study of service user experiences of occupation in forensic mental health	Rättspsykiatri. Storbritannien.	Intagna patienters perspektiv.	Upplevelse av aktivitet		Upplevelse av aktivitet inom rättspsykiatri.
Building Responsibility for Self Through Meaningful Roles: Occupational Adaptation Theory Applied in Forensic Psychiatry.	Rättspsykiatri. USA.	Arbetsterapeutens perspektiv. Dessa kompletteras med citat från intagna patienter.	OT shelter workshop program (O.P.S.)		Ansvar, tekniska färdigheter, beteende under utförande, sociala färdigheter och självständighet I rollen som arbetare.
Evaluation of a Prison Occupational Therapy Informal Education Program: A Pilot Study	Anstalt för män. USA.	Intagna patienters perspektiv.	Prison Occupational Therapy Informal Education Program		Styrkor och svagheter I ett informellt utbildningsprogram och värderade delar som identifierats av deltagarna.
Engagement in Play Activities as a Means for Youth in Detention to Acquire Life Skills.	Ungdomsanstalt. USA.	Intagna ungdomars perspektiv.	Occupational Therapy Training Programme (OTTP)		Grad av aktivitetsengagemang.
Description of a Substance Abuse Relapse Prevention Programme conducted by Occupational Therapy and Psychology Graduate Students in a United States Women's Prison.	Kvinnoanstalt. USA.	Intagna kvinnor, arbetsterapistudenter, psykologistudenters perspektiv	Substance Abuse Relapse Prevention Programme		Deltagarnas syn på programmet.
An Exploration of the Use of a Sensory Room in a Forensic Mental Health Setting: Staff and Patient Perspectives.	Rättspsykiatri. Australien.	Personal och intagna patienters perspektiv.	Användandet av sensoriskt rum och upplevelse av stress.		Syn på användning av sensoriskt rum och dess effekt på stress.
Occupation, Mental Illness and Medium Security: Exploring Time-Use in Forensic Regional Secure Units	Rättspsykiatri. Storbritannien.	Intagna patienters perspektiv.	Intagna patienters tids disponering och upplevelse av den.		De intagnas upplevelse av sin tids disponering och aktivitetsengagemang.

Tabell 3. Artikeltebäll med kvalitetsbedömning.

Författare År Tidskrift Land Straffrättslig institution	Titel	Syfte	Metod	Deltagare	Resultat	Kvalitet
Christine Craik, Wendy Bryant, Amanda Ryan, Samantha Barclay, Nicole Brooke, Adele Mason och Peter Russell 2010 Australian Occupational Therapy Journal Storbritannien Rättspsykiatri	A qualitative study of service user experiences of occupation in forensic mental health	Undersöka aktivitetsengagemang hos intagna på rättspsykiatrisk avdelning.	Kvalitativ studie. Rättspsykiatriska patienter deltog i fokusgrupper. De spelades in, transkriberades och analyserades med konstant komparativ analys. Kvalitativt dataanalysprogram; NVivo 7, QSR International, Melbourne, Australia.	26 patienter, 21 män och 5 kvinnor. De delades in i 5 fokusgrupper. Alla deltagare hade mer än 3 månaders erfarenhet av avdelningen och tillstånd från konsulterande läkare. Det fanns en bredd i ålder, etnicitet och strafflängd (1–10+ år.)	Resultaten indikerade på varierande men begränsade möjligheter till aktivitetsengagemang. Att delta i meningsfulla aktiviteter gav en känsla av prestation, upprätthållandet och främjandet av hälsa. Möjlighet till aktivitet värderades av deltagarna.	Hög

Bilaga 3

<p>Laurie Stelter & Sandra Whisner 2008 Occupational Therapy in Mental Health USA Rättspsykiatri</p>	<p>Building Responsibility for self through meaningful roles: Occupational adaption theory applied in forensic psychiatry</p>	<p>Introducera applicerandet av Occupational Adaption för intagna på rättspsykiatrisk avdelning, designad för att engagera deltagarnas förändringsprocess genom arbetsroller och delaktighet i samhället.</p>	<p>Fallstudie och analys av programmets resultat. Deltagarna delades in i grupper utifrån resultat från ARMOR*</p>	<p>Deltagarna i workshopen fyllde följande kriterier: svår och ihållande psykisk sjukdom, oförmåga att fungera inom serviceyrken på anstalten, minskad tillgång till eller delaktighet i andra grupper eller program och slutligen svårigheter att anpassa sig till utmaningar i befintlig miljö.</p>	<p>Efter tre månader hade deltagarna utvecklats tekniskt, beteendemässigt, socialt och grad av självständighet i successivt stegrande arbetsuppgifter. Deltagarnas uttryck indikerade en förbättring i behandlingsengagemang och personlig upplevelse av effektivitet, produktivitet samt tillfredsställelse över sig själv och andra.</p>	<p>Låg</p>
<p>Jeffrey Crabtree, David Ohm, Jarrod Wall & Joseph Ray 2016 Wiley Online Library USA Anstalt (minimum security prison)</p>	<p>Evaluation of a prison occupational therapy informal education program</p>	<p>Undersöka styrkor och svagheter av ett informellt utbildningsprogram och identifiera element som värderas av deltagarna.</p>	<p>Intervjuer, som transkriberats och avidentifierats. För att analysera data gjordes en innehållsanalys.</p>	<p>27 intagna män, som tidigare har varit med i programmet, gick frivilligt med på att bli intervjuade. Deltagarna hade alla avtjänat minst 10 år och hade som högst 4 år kvar av sin verkställighet. Sexförbrytare tillåts inte i programmet och representeras ej i studien.</p>	<p>Analys av intervjuerna resulterade i tre teman; görandet, validering av egenvärde och oro inför framtiden.</p>	<p>Hög</p>

Bilaga 3

<p>Chi-Kwan Shea & Andrew Siu</p> <p>2016</p> <p>Wiley Online Library</p> <p>USA</p> <p>Ungdomsanstalt</p>	<p>Engagement in play activities as a means for youth in detention to acquire life skills</p>	<p>Primärt syfte är att erbjuda intagna möjlighet att engageras i lek, sekundärt syfte är att främja förvärvandet av basala livsfärdigheter.</p>	<p>Mixad metod. Retrospektiv, utforskande studie som analyserar data från frågeformulär(EOAQ**) samt analyserade arbetsblad och hantverk(AGAS***) som producerades av deltagarna.</p>	<p>Deltagare från tre avdelningar på Juvenile Justice Center. 14–18 år, av båda kön.</p>	<p>Kvalitativ analys på frågan "vilken del av dagens session är mest meningsfullt för dig och varför?" genererade fyra ämnen; interpersonella relationer, självmedvetenhet, kulturella högtider och övergång till samhället.</p>	<p>Hög</p>
<p>Shari Gail Tayar</p> <p>2004</p> <p>British Journal of Occupational Therapy</p> <p>USA</p> <p>Kvinnooanstalt</p>	<p>Description of a substance abuse relapse prevention programme conducted by occupational therapy and psychology graduate students in a United States woman's prison</p>	<p>Två syften med studien: utvalda intagna fick gratis professionell vård och studenterna fick erfarenhet i att leda grupper och interagera med en unik population.</p>	<p>Programbeskrivning. Programmet genomfördes under 4 terminer, varav 6–8 veckor med total längd på 8–12 timmar. Det var som högst 10 deltagare med i de olika grupperna. Psykologistudenterna ansvarade för de tre första träffarna, tillsammans höll de i den fjärde och arbetsterapeutstudenterna höll de följande 3. Den sista träffen höll de tillsammans.</p>	<p>Korttidsintagna kvinnor med alkohol- eller narkotikamissbruk.</p>	<p>Deltagarna såg programmet som livsförändrande, att det förstärkte det de tidigare lärt sig om beroende och beteenden. Som förbättringsförslag föreslogs längre och tätare träffar. Studenternas mål uppnåddes.</p>	<p>Låg</p>
<p>Sofie Wigglesworth & Louise Farnworth</p> <p>2016</p> <p>Wiley Online Library</p> <p>Australien</p> <p>Rättspsykiatri</p>	<p>An exploration of the use of a sensory room in a forensic mental health setting: Staff and patient perspectives</p>	<p>Undersöka personalens och patienternas perspektiv på användandet av sensoriskt rum inom rättspsykiatri.</p>	<p>Mixad metod. Datasamling genom standardiserad bedömning, utvärderingsformulär och en fokusgrupp.</p>	<p>Två grupper: en med kvinnliga intagna mellan 18–60 år och en med personal (varav en arbetsterapeut). De intagna deltagarna hade diagnoser som schizofreni och andra psykotiska sjukdomar, depression, personlighetsstörning, bipolär, missbruk och intellektuell funktionsnedsättning.</p>	<p>De flesta intagna upplevde stressreduktion. Variationer fanns i spenderad tid, effekt, påverkan av personal. Oklart om stressreduktion beror på sensoriska orsaker eller att rummet används som tillflyktsort från avdelningen, för detta behövs fler studier.</p>	<p>Hög</p>

Paul Stewart & Christine Craik 2007 British Journal of Occupational Therapy Storbritannien Rättspsykiatri	Occupation, Mental Illness and Medium Security: Exploring Time-Use in Forensic Regional Secure Units	Att undersöka hur människor med schizofreni upplever aktivitetsengagemang inom rättspsykiatri.	Mixad metod, kvantitativ metod genom frågeformuläret (OQ****) och kvalitativ metod med semistrukturerad intervju.	5 deltagare från två olika rättspsykiatriska avdelningar. Inklusionskriterier: intagna, schizofrenidiagnos, tala begriplig engelska, godkännande från kliniskt team, kapabla att ge sitt godkännande. Exklusionskriterier: patienter som upplevde akut kris eller återfall av sjukdom.	Kvantitativt: tidsdisposition, typ av aktiviteter, självskattning av värde, utförande, nöje, om aktiviteten är självvald. Kvalitativt: fyra teman kunde utrönas; motivation för aktivitet, värde av aktivitet, val och självbestämmande samt aktivitetsmönster.	Hög
---	--	--	---	--	--	-----

*Assessment of Relative Mastery in Occupational Roles (ARMOR): utvärderar funktionsnivå (anpassning-/missanpassningsspektrum), motivationsnivå (prosocial-/antisocialt spektrum), känsla av effektivitet/produktivitet & tillfredsställelse inom aktivitetsroller samt personliga intressen (Stelter, Whisner, & Flores, 2001).

**Engagement in OTTP (Occupational Therapy Training Program) Activities Questionnaire (EOAQ)

***Analysis of Group Activity Scale (AGAS)

****Occupational Questionnaire ([OQ]. Smith et al, 1986)